

Vóór dien tijd

DOOR

NANNIE VAN WEHL

Uit de laatste acte van l'Aiglon.

Zijn tante, de aartshertogin, komt de doodzieke bezoeken. Rond zijn divan staan bloemen, bloemen. De aartshertogin zegt: „Tout le monde vous apporte des fleurs?” En hij, met een lachje: „Oui — déjà.”

Dan doet ze natuurlijk net als een echte tante en gaat bevelen: „Ah, François, pas de mots tristes,” en ze gaat hem een echte comédie voorspelen, u weet wel, dat hij toch vooral maar niet gelooven zal dat hij stervend is.

Enfin, dat doet er niet toe. Ik hoor nóg die stem: „Oui, déjà.” En denk er dikwijls aan, als er ergens een zwaar zieke is, vooral als die door den duur van de zware ziekte dé belanstelling gaat verliezen. Dan brengt men steeds minder bloemen. Eindelijk komen er dagen, dat er géén bloem meer in de ziekenkamer is. Maar dan komt het einde en dan de begrafenis — daar zijn de bloemen weer, soms in overstelpende hoeveelheden.

Bij zulk een tas bloemen staand, heb ik al weleens gedacht: Te laat. — Ach, dat de menschen ze zóó brachten, dat de zieke zeggen kan, of denken, als hij niet door een tante tegengesproken wil worden: „Oui — déjà.”

Laat desnoods die latere bloemen weg. De zieke kan iets geweest zijn in ons leven, we willen nu bloemen brengen, zoolang hij er plezier van kan hebben. Dan is het Einde daar. — De omgeving van den zieke raakt ons niets, heeft voor ons nooit iets beteekend. Nu is het uit. Waarom dan nog bloemen? Om te verkondigen: hij of zij die daar gaat, heeft iets beteekend in mijn leven? Wel — er is niemand meer wien dat nog aangaat of wien dat schelen kan.

Bloemen op tijd. Ik heb jarenlang een dienstmeisje gehad. Ze was gaan trouwen. Het harde leven vernielde haar na drie jaar. Ze liet me weten, dat ze zoo ziek was en ik zag, dat dit een lang sterfbed was. Telkens bracht ik bloemen. Toen ze al héél ver weg was, maar nog altijd bij absoluut bewustzijn, had ik het geluk heel mooie roode rozen voor haar te bemachtigen. Zoo groot, zoo donker, zoo zoetgeurend, zoo sterk op haar lange stelen. Ze ontplooiden zich tot bijna pioenen. Ik hoorde telkens, dat de zieke zoo bijzonder genoot van die ook werkelijk buitengewone garve.

De zieke was een eigenaardig type geweest, scherp verstandig, met altijd all her wits about her. En zoo kwam er een avond, dat ze precies voelde: nu is 't voor den morgen uit. En dat ze tegen haar moeder zei: „Als 't nu gedaan is, neem de rozen dan mee. Het is zonde hier in dit gesloten huis. Zeg nog eens tegen Mevrouw, dat ik er zoo'n plezier van gehad heb.”

Toen ik den volgenden dag haar moeder in haar eigen huis ging condoleeren, stonden daar de rozen, na een volle week nog fier rechtop — alleen zóó donker van kleur, dat ze nu toch op den terugweg bleken. Ik voelde voldoening in me, dat ik met de bloemen *op tijd* was geweest.

Ik heb een mooie, teere herinnering, waar ik in

sombere uren mijn toevlucht naar neem. Die gaat ook over „Des fleurs? — Déjà!”

Een stil, heerlijk hoekje in mijn droomentuin.

Toen ik een kind was, nam ik, zoo vaak ik er kans toe zag, een verboden weg. Het was een laantje langs een kerk, dat de eene straat met de andere verbond en alléén voor de kerkgangers bedoeld was. Je ging een poort onderdoor — in die poort kwam de deur van de kosterwoning uit. De kosteres was een kwaaie. Als ze juist in haar huisdeur bij bakker of groenteboer stond en ik kwam voorbij, ik, *niet* van de kerk, dan joeg ze me met een grauwig terug. Maar ze had een druk gezin — ze stond nooit lang aan de deur.

Op een binnenplein, temidden der heel groote tuinen van dat oude stadskwartier, stond de kerk. Het laantje liep pal langs den kerkmuur en werd aan de andere zijde begrensd door een hoogen gemetselden tuinmuur. Een doode, vlakke muur.

Tegen de kerk sloten de woningen der waardigheidsbekleeders zich aan en daarachter kwam weer een groote tuin. Als je dan zoo in dat laantje liep — hooge, blinde muur van de kerk links, hooge, blinde tuinmuur rechts, en je was het kerkgedeelte voorbij en begon aan het woongedeelte — dan was daar opeens een verrassing. Een heerlijke verrassing.

Links was een groot, breed, laag raam en rechts sprong de tuinmuur naar binnen, maakte een sierlijken, halven cirkel en liep dan weer stukken voort, hoog, blind.

Op het aldus omvatte stuk grond was een tuintje aangelegd. Ach, een tuintje!

Als een reusachtig bloemstuk was het steeds. Natuurlijk had 't geen paden of paadjes, daar was 't te klein voor.

Het was niets dan een halfroond bloemperk, maar een bloemperk, waaraan altijddoor de grootste zorg werd besteed. Dat bloemperk was de reden, dat ik zoo vaak ik kon den verboden weg ging. Zelfs in den winter was 't mooi om naar te kijken, met kleine coniferen, en de naakte jasmijn tegen den muur. En veel hulst met roode bessen, bonte en groene hulst, en de Kerstrozen, witte en donkerroode, schilderachtig te voorschijn komend uit de mooie bruine run, die er lag als een gespreide fluweelen deken.

Tegen 't voorjaar werd het genot van het tuintje steeds grooter. Winter-aconietjes en sneeuwkllokjes en leverkruid! O, hoe mooi deed dat blauw-paars tegen 't bruin van de run! En dan narcissen en Maartsche viooltjes en hyacinthen en tulpen. — En in Mei! Hoe vol was de sneeuwballenstruik, hoe geurden de seringen, hoe praalde de gouden regen! Zoo werd het zomer. Dan was het tuintje één bloemstuk. Een palm in 't midden, met veel tuinmanskunst de zomerbloemen daar rondom geschaard, rozen en heliotroop en reseda en akolei.

Aan het lage, breede raam zat een oude pastoor. Hij kwam nog slechts van 't bed op den stoel voor 't raam. Hoe somber zou de kamer geweest zijn met

den blinden tuinmuur er zoo dicht voor! Was het niet een roerende gedachte, dit tuintje te maken? Zoo kreeg hij bloemen, altijd door. *Nu. Op tijd.*

Als ik moe ben, vlucht ik in dien stoel en kijk naar het tuintje. Dan speel ik, dat *ik* daar zit. Alles is uit en af. — Je kunt niets meer, je wilt niets meer, niemand vergt meer wat van je, niemand verwacht meer

wat van je. Rust, rust. Het laantje is stil, op vele uren uitgestorven. En ik kijk in de bloemen, altijd in de bloemen. Als ik ze in den loop van den dag heb zien verwelken, dan komt er in den vroegen morgen een zorgende hand — en daar staan weer nieuwe. „On vous apporte des fleurs?”

„Déjà”.
